

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย

วรรณคดี และวรรณกรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ป.๓

ผู้เรียบเรียง

สมใจ บุญอุรพิภิญโญ

อัสชา แสงอัสนีย์

ผู้ตรวจ

อาจารย์สมพงษ์ พลสุริย์

อาจารย์สายันท์ พลสุริย์

อาจารย์สมนึก เนาวพันธุ์

บรรณาธิการ

ดร.กร่าง ไพรรรณ

คำนำ

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย **วรรณคดีและวรรณกรรม** ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ เป็นหนังสือเรียนที่สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จัดทำขึ้นตามหลักการ จุดหมาย มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

หนังสือเรียนเล่มนี้มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาวรรณคดีตามที่กำหนดไว้ในประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง **วรรณคดี** สำหรับจัดการเรียนการสอนภาษาไทย และมีวรรณกรรมที่น่าสนใจเหมาะสมกับวัย ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ความงามของภาษา ใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ เห็นคุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรมไทย ซึ่งเป็นวัฒนธรรมทางภาษาที่สะท้อนความเป็นไทย รวมทั้งสอดแทรกข้อคิดอันเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต แต่ละหน่วยการเรียนรู้จะมีกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายเพื่อฝึกทักษะ กระตุ้นความคิด และเสริมสร้างประสบการณ์

หนังสือเรียน **วรรณคดีและวรรณกรรม** เล่มนี้ จัดทำขึ้นพร้อมกับหนังสือเรียน **หลักภาษาและการใช้ภาษาไทย** ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ซึ่งรวมเนื้อหาของสาระที่ ๑ การอ่าน สาระที่ ๒ การเขียน สาระที่ ๓ การฟัง การดู และการพูด และสาระที่ ๔ หลักการใช้ภาษาไทย ไว้ด้วยกันอย่างสมบูรณ์ ครบตัวชี้วัดของหลักสูตร และหนังสือเรียนทั้งสองเล่มนี้จะใช้ควบคู่กับ **แบบฝึกหัด** รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ที่มีกิจกรรมหลากหลายกระตุ้นความสนใจ เชื่อมโยงการเรียนรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาและการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเรียน **วรรณคดีและวรรณกรรม** เล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ทั้งครูผู้สอน และผู้เรียนได้เพิ่มพูนประสบการณ์การเรียนรู้ตรงตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร รวมทั้งเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.)

สงวนลิขสิทธิ์

สำนักพิมพ์ บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด

พ.ศ. ๒๕๕๖

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.)

๗๐๑ ถนนนครไชยศรี แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทร. ๐-๒๒๔๓-๘๐๐๐ (อัตโนมัติ ๑๕ สาย), ๐-๒๒๔๓-๑๘๐๕

แฟกซ์ : ทุกหมายเลข, แฟกซ์อัตโนมัติ : ๐-๒๒๔๑-๔๑๓๑, ๐-๒๒๔๓-๗๖๖๖

website : www.iadth.com

สารบัญ

หน้า

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑	นิทานสอนใจ	๖
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒	หลักไวยากรณ์	๒๒
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓	ความสุขจากการอ่าน	๔๒
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔	สืบสานบทกลอน	๖๐
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕	บทเพลงที่ขับขาน	๖๙
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖	ศรัทธาไม่กินกัน	๗๙
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๗	ปริศนาพาสุนัข	๑๑๕
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๘	ความสุขจากการทำความดี	๑๒๗
จุดประภาณผลงาน		๑๓๕
บรรณานุกรม		๑๓๖

วรรณคดีและวรรณกรรม

ตัวชี้วัด

- อ่านออกเสียงคำ ข้อความ เรื่องสั้น ๆ และบทร้อยกรองง่าย ๆ ได้ถูกต้องคล่องแคล่ว (ท ๑.๑ ป. ๓/๑)
- อธิบายความหมายของคำและข้อความที่อ่าน (ท ๑.๑ ป. ๓/๒)
- ตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน (ท ๑.๑ ป. ๓/๓)
- ลำดับเหตุการณ์และคาดคะเนเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่าน โดยระบุเหตุผลประกอบ (ท ๑.๑ ป. ๓/๔)
- สรุปความรู้และข้อคิดจากเรื่องที่อ่านเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน (ท ๑.๑ ป. ๓/๕)
- อ่านหนังสือตามความสนใจอย่างสม่ำเสมอและนำเสนอเรื่องที่อ่าน (ท ๑.๑ ป. ๓/๖)
- มีมารยาทในการอ่าน (ท ๑.๑ ป. ๓/๗)
- ระบุข้อคิดที่ได้จากการอ่านวรรณกรรมเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน (ท ๕.๑ ป. ๓/๑)
- รู้จักเพลงพื้นบ้านและเพลงกล่อมเด็กเพื่อปลูกฝังความชื่นชมวัฒนธรรมท้องถิ่น (ท ๕.๑ ป. ๓/๒)
- แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวรรณคดีที่อ่าน (ท ๕.๑ ป. ๓/๓)
- ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนดและบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ (ท ๕.๑ ป. ๓/๔)

แผนผังสาระการเรียนรู้

สาระสำคัญ

การอ่านและฟังวรรณคดีและวรรณกรรมที่มีคุณค่าเหมาะสมกับวัย ทำให้ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้รับความรู้ ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต จึงควรเลือกอ่านและฟังวรรณคดีและวรรณกรรมอยู่เสมอ

หน่วยนี้มีอะไรให้ค้นหา

- นิทานสุภาษิตเรื่อง กระต่ายตื่นตูม
- นิทานสุภาษิตเรื่อง เด็กเลี้ยงแกะ

นิทานสอนใจ

เช้าวันอาทิตย์ เพชรและพลอยขออนุญาตพ่อแม่และแม่ไปที่ห้องสมุดชุมชนซึ่งอยู่ใกล้บ้าน มีทั้งเด็กและผู้ใหญ่มาใช้บริการกันจำนวนมาก

สองพี่น้องเดินตรงไปที่มุมนิทาน เพชรเลือกหนังสือนิทานชาดก ส่วนพลอยเลือกหนังสือนิทานอีสป เมื่อเปิดดูสารบัญมือนิทานหลายเรื่อง

ที่มีอยู่ทั้งในนิทานชาดกและนิทานอีสป

เด็กทั้งสองเกิดความสงสัย จึงไปขอ

ความรู้จากบรรณารักษ์
ทำให้เกิดความรู้มากขึ้น

นิทานชาดก เป็นเรื่องราวของพระพุทธเจ้าที่ถือกำเนิดในพระชาติต่าง ๆ สมัยพุทธกาล ใช้วิธีการเล่านิทานเพื่อแสดงคำสอนให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่าย มีนิทานชาดกประมาณ ๕๕๐ เรื่อง ได้เผยแพร่ไปในประเทศต่าง ๆ และในระยะเวลาใกล้เคียงกันนั้น มีนักเล่านิทานคนหนึ่งชื่อ อีสป เขาใช้การเล่านิทานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสัตว์และมีคติสอนใจแฝงอยู่ในเรื่องเช่นเดียวกัน ต่อมาเมื่อนักบวชชาวกรีกชื่อ ปลาณูดิสได้นำเค้าเรื่องของนิทานชาดกไปเขียนเป็นภาษากรีกหลายเรื่อง โดยคิดว่าอีสปเป็นผู้แต่ง ด้วยเหตุนี้ จึงมีนิทานชาดกและนิทานอีสปหลายเรื่องที่เหมือนหรือคล้ายกัน เช่น กระต่ายตื่นตูม เด็กเลี้ยงแกะ

เพชรและพลอยกล่าวขอบคุณบรรณารักษ์และขอยืมหนังสือไปอ่านที่บ้าน

เมื่อกลับถึงบ้าน เพชรและพลอยต่างแยกกันหาที่นั่งเงียบ ๆ เพื่ออ่านหนังสือ เพชรเลือกอ่านนิทานเรื่อง กระต่ายตื่นตูม ส่วนพลอยเลือกอ่านนิทานเรื่อง เด็กเลี้ยงแกะ

ตอนค่ำขณะดูข่าว เพชรและพลอยได้เห็นเหตุการณ์ที่ชาวบ้านหลายคนพากันไปซื้อข้าวสาร น้ำตาล จำนวนมากมากกักตุนไว้ นักข่าวรายงานว่าผู้ที่ตื่นตูมแบบนี้อาจก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี

เพชรได้ยืนคำว่า “ตื่นตูม” ทำให้นึกถึงนิทานเรื่อง กระต่ายตื่นตูม จึงนำมาอ่านให้สมาชิกในครอบครัวฟัง

กระต่ายตื่นตูม

กาลครั้งหนึ่ง เกิดพายุใหญ่ในป่า มีลมพัดแรง

กระต่ายตัวหนึ่งนอนหลับอยู่ใต้ต้นตาล มันไม่รู้ว่ากำลังเกิดพายุ ทันใดนั้น ลูกตาลหล่นลงมากะแทกพื้นดิน

เมื่อเหล่าสัตว์ได้ยืนข่าวลือว่าฟ้าถล่ม ต่างก็ตื่นตกใจ ไม่ทันคิดไตร่ตรอง
จึงวิ่งหนีกันจ้าละหวั่น หกล้มบ้าง เหยียบกันบ้าง วิ่งชนต้นไม้บ้าง
บางตัวขาหัก บางตัวตกเหวตาย สัตว์ตัวใดยังวิ่งไหวก็หนีต่อไป

ลูกตาลพล้นนั้นคือสาเหตุที่ทำให้กระต่ายตื่นตกใจคิดว่าฟ้าถล่ม เพราะไม่มีสติพิจารณาว่าลูกตาลหล่นลงมากระแทกพื้นดิน ส่วนสัตว์อื่นที่ต้องบาดเจ็บล้มตายเพราะไม่ใช่ปัญญาไตร่ตรองเรื่องที่ฟังนั่นเอง

เมื่อเพชรอ่านจบ ทุกคนปรบมือแสดงความชื่นชมที่เพชรสามารถอ่านเรื่องได้สนุกและน่าฟัง ต่อจากนั้นพลอยทำหน้าที่เป็นผู้อ่านนิทานให้สมาชิกในครอบครัวฟังบ้าง

เด็กเลี้ยงแกะ

ณ หมู่บ้านแห่งหนึ่ง ชาวบ้านมีอาชีพเกษตรกรรม ชาวนาต่างช่วยกันเกี่ยวข้าวอย่างขะมักเขม้น

ช่วยด้วย!

เกิดอะไรขึ้น

หมาป่า
ฝูงใหญ่
มาทางโน้น

จะกินแกะ
หมดแล้ว

เร็วเข้า
พวกเราไปช่วยกัน
ไล่หมาป่า

ต้องปกป้อง
หมู่บ้านของเรา

ไหนหมาป่า
ไม่เห็นมีสักตัว

ฮ่า ฮ่า ฮ่า
สนุกจริง ๆ
หลอกแค่นี้ก็เชื่อ

หน้อยแน่
เจ้าเด็กเลี้ยงแกะ
ปั้นน้ำเป็นตัว

หลอกพวกเรา

ทุกคนจึงกลับไปทำงานของตนเอง ไม่สนใจเด็กที่ชอบพูดจาเหลวไหลอีก
หลายวันต่อมา...

พลอยอ่านนิทานได้นำฟังเช่นเดียวกับเพชร จึงได้รับคำชมเชย เช่นกัน แม่ซึ่งชอบบทกลอนจึงเริ่มแต่งกลอนวรรคแรก โดยมีพ่อ เพชร และพลอยช่วยกันแต่งต่อจนจบ ดังนี้

ชาดกสอนใจ	ฝากให้ได้คิด
แนะทางถูกผิด	รู้คิดไตร่ตรอง
กระต่ายตื่นตูม	ภูมิหลังไร้สมอง
ไม่คิดไตร่ตรอง	เพื่อนพ้องหมองมัว
เด็กเลี้ยงแกะนั้น	ป็นน้ำเป็นตัว
หลอกลวงไปทั่ว	เจ็บตัวเพราะวาจา

ปลอดภัยไว้ก่อน

นิทานเรื่อง กระต่ายตื่นตูม สอนเด็ก ๆ ให้ใช้ปัญญาและมีสติ เมื่อได้เห็นหรือได้ยินอะไรต้องดูและคิดให้ดีกว่าก่อน อย่าเชื่อคนง่าย และอย่าตื่นตกใจจนหนีเตลิดไป เพราะอาจได้รับอันตรายแก่ตนเองและผู้อื่นด้วย

อาชีพน่ารู้

เพาะพันธุ์กระต่าย

การเพาะพันธุ์กระต่ายเพื่อจำหน่ายเป็นอีกอาชีพหนึ่งในปัจจุบันที่ทำให้เกษตรกรมีรายได้ดีเช่นเดียวกับการเลี้ยงสัตว์ชนิดอื่น เพราะกระต่ายขยายพันธุ์ได้รวดเร็วและมีประโยชน์มากมาย เช่น เป็นสัตว์เลี้ยงที่น่ารัก เนื้อใช้เป็นอาหาร หนังและขนใช้ทำกระเป๋า หมวก และของที่ระลึกต่าง ๆ แม้แต่มูลของมันก็นำไปทำปุ๋ยได้อีกด้วย

ความรู้เพิ่มเติม

กระต่ายป่า

กระต่ายเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนม มีลักษณะเด่น คือ หูยาว สามารถมองเห็นได้ในระยะไกล มีฟันหน้า ๔ ซี่ ี่ ขาคู่หลังยาวกว่าขาคู่หน้า และแข็งแรงมากทำให้กระโดดได้อย่างรวดเร็ว ใต้ฝ่าเท้าทั้ง ๔ ข้าง มีขนปกคลุมหนาแน่นจึงทำให้มันเคลื่อนไหวได้โดยไม่มีเสียง ส่วนหางสั้น มีขนเป็นพวง มันจะใช้หางส่งสัญญาณต่าง ๆ ถึงกัน

กระต่ายป่ามีอยู่ในประเทศไทย ลาว เวียดนาม เมียนมาร์ กัมพูชา มันจะขุดโพรงอยู่ใต้ดินและออกหากินตามลำพังในเวลากลางคืน กินหญ้า เป็นอาหารหลัก บางครั้งกินยอดไม้หรือผลไม้ที่ร่วงลงมาจากต้น กระต่ายป่า

ตัวผู้จะต่อสู้กันเพื่อแย่งชิงตัวเมีย ด้วยการกระโดดถีบหรือกัดอย่างรุนแรง กระต่ายป่าตัวเมียใช้เวลาตั้งท้อง ๓๕-๔๐ วัน ออกลูกครั้งละ ๑-๗ ตัว ลูกกระต่ายป่าที่เกิดใหม่จะมีขนปกคลุมตัวและลืมตาได้เลย

เรียบเรียงจาก <http://th.wikipedia.org/wiki/กระต่ายป่า>

คำศัพท์น่ารู้

คำศัพท์	ความหมาย
กรู (กรู)	อาการที่ไปพร้อม ๆ กันโดยเร็ว เช่น วิ่งกรูกันไป
กักตุน	เก็บสินค้าไว้เป็นจำนวนมากเกินปริมาณที่จำเป็นสำหรับใช้จ่ายส่วนตัว
เกษตรกรรม (กะ-เสด-ตระ-กำ)	การใช้ที่ดินเพาะปลูกพืชต่าง ๆ รวมทั้งการเลี้ยงสัตว์ การประมง และการป่าไม้
ขะมักเขม้น (ชะ-มัก-ชะ-เม่น)	ตั้งใจทำอย่างรีบเร่งเพื่อให้แล้วเสร็จไป
จ้ำละหวั่น	ซูลมุน วุ่นวาย
ตาล (ตาน)	ต้นไม้นชนิดหนึ่งผลใหญ่กลมโต เป็นทะลาย น้ำหวานที่ออกจากงวงตาล เรียกว่า น้ำตาลสด ใช้ทำน้ำตาลได้ ผลใช้เป็นอาหาร
ตื่นตูม	ตกใจโดยไม่ได้พิจารณา
เตลิด (ตะ-เหฺลิด)	กระเจิดกระเจิง แฉกเพ่นพ่านไป
ไต่ร่ตรอง	คิดทบทวน
ถล่ม (ทะ-หล่ม)	ยุบ แตกหักหรือพังกระจัดกระจายลง
นิตย (นิต)	สม่ำเสมอ
บรรณารักษ์ (บัน-นา-รัก)	บุคคลที่รับผิดชอบในการบริหารและดำเนินงานในห้องสมุด
ปั้นน้ำเป็นตัว	สร้างเรื่องโกหกให้เห็นเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา

คำศัพท์

ความหมาย

เผยแพร่ (เผย-แพร่)	โฆษณาให้แพร่หลาย
พุทธกาล (พุท-ทะ-กาน)	สมัยเมื่อพระพุทธเจ้ายังมีพระชนม์อยู่ (มีชีวิตอยู่)
เหลวไหล	ไม่เป็นสาระ เช่น พุดแต่เรื่องเหลวไหล
เหว	ช่องลึกลงไปในภูเขา ช่องลึกหว่างเขา

นิทานสอนใจ <http://www.siamsouth.com/smf/index.php?board=129.0>

นิทานคุณธรรม <http://นิทาน.whitemedia.org/นิทานคุณธรรม>

คำถามท้าทาย จุดประกายความคิด

- นักเรียนเคยสะดุ้งตื่นเพราะเสียงบางอย่าง ในตอนนั้นนักเรียนรู้สึกอย่างไร และทำอะไร
- การบาดเจ็บของสัตว์ต่าง ๆ ในนิทานเรื่อง กระต่ายตื่นตูม นักเรียนคิดว่าสาเหตุที่แท้จริงเกิดจากอะไร
- ถ้าราชสีห์ไม่มาห้ามและบังคับให้สัตว์ต่าง ๆ พาไปดูสถานที่เกิดเหตุ เรื่องนี้จะจบลงอย่างไร
- นักเรียนเคยพูดโกหกหรือไม่ เพราะอะไร
- นักเรียนอยากให้คนที่นักเรียนรักพูดโกหกกับนักเรียนหรือไม่ ถ้าเขาพูดโกหก นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร

สร้างสรรค์ความคิดด้วยกิจกรรม

๑. ให้นักเรียนผลัดกันตั้งคำถามและตอบคำถามจากการอ่านนิทานเรื่อง กระต่ายตื่นตูม และเรื่อง เด็กเลี้ยงแกะ
๒. ให้นักเรียนช่วยกันเล่านิทานเรื่อง กระต่ายตื่นตูม และเรื่อง เด็กเลี้ยงแกะ โดยเล่าต่อกันคนละ ๑ ประโยค
๓. ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมุติจากนิทานเรื่อง กระต่ายตื่นตูม และเรื่อง เด็กเลี้ยงแกะ
๔. ให้นักเรียนออกมาเล่านิทานที่เคยอ่านหรือฟังแล้วประทับใจ คนละ ๑ เรื่อง
๕. ให้นักเรียนเลือกแต่งนิทานเรื่อง กระต่ายตื่นตูม หรือเรื่อง เด็กเลี้ยงแกะ ใหม่ตามความคิดของนักเรียน แล้วออกมาเล่าให้เพื่อนฟังหน้าชั้นเรียน
๖. ให้นักเรียนประกวดวาดภาพประกอบนิทานเรื่อง กระต่ายตื่นตูม และเรื่อง เด็กเลี้ยงแกะ
๗. ให้นักเรียนบอกโทษของการพูดโกหก

๘. ให้นักเรียนบอกผลดีของการพูดความจริง

๙. ให้นักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเหตุการณ์ในชีวิตจริงที่มีลักษณะเช่นเดียวกับเรื่อง กระต่ายตื่นตูม และเรื่อง เด็กเลี้ยงแกะ
๑๐. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากเรื่อง กระต่ายตื่นตูม และเรื่อง เด็กเลี้ยงแกะ
๑๑. นิทานอีสปเรื่อง กระต่ายตื่นตูม และเรื่อง เด็กเลี้ยงแกะ ให้ข้อคิดต่าง ๆ นักเรียนจะนำข้อคิดเหล่านั้นไปใช้กับเรื่องใดในชีวิตจริง

กิจกรรมถ่ายโยงความรู้สู่สมรรถนะสำคัญ

๑. เมื่อนักเรียนนั่งอยู่ในบ้าน ในโรงเรียน หรือสถานที่อื่น ๆ ที่ปลอดภัย ให้นักเรียนหลับตาลองฟังเสียงต่างๆ แล้วบอกว่าเป็นเสียงของอะไรบ้าง
๒. ให้นักเรียนสังเกตตนเองและคนรอบข้างว่าคนที่มีนิสัยชอบพูดโกหก มักแสดงออกอย่างไร
๓. ให้นักเรียนผลัดกันเล่าประสบการณ์ที่เคยตื่นตกใจ หรือเห็นการตื่นตกใจของผู้อื่น จากนั้นช่วยกันบอกวิธีปฏิบัติตนที่ถูกต้องเมื่อเกิดเหตุการณ์นั้น

